

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ЛАНОК У СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Держава підготувала необхідну теоретичну платформу для завершення реформування національної освіти в Україні: це насамперед ДСО і БКДО, перехід загальноосвітньої школи на 12-річне навчання, уведення 12 бальної системи оцінювання учнів, Закон про дошкільну освіту, позашкільну освіту, вищу освіту і т. ін. Готується до з'їзду працівників освіти Національна доктрина освіти. Та все ж, щоб теоретична платформа стартувала, потрібно розв'язати ще низку вельми актуальних нагальних проблем. З-поміж них такі: реалізувати принципи наступності, спадкоємності і перспективності, які б забезпечили на практиці, а не на папері неперервність освіти.

По-друге, і це я вважаю головним, підготувати нову генерацію педагогічних кадрів для кожної ланки освіти до роботи в нових умовах.

По-третє, розробити до початку нового року інструктивно-методичні листи й рекомендації вчителям початкових класів, які б роз'яснили класоводу сутність започаткованої реформи і відповіли на численні запитання практики: Як бути з 6-літками? Чи всі відразу підуть до першого класу чи залишаються в дошкільному навчальному закладі? Чи будуть у дошкільних закладах підготовчі групи до школи і чи потрібно студентів готувати до роботи з підготовчими групами, чи вилучити з усіх методик і програм дошкільля підготовчі групи? Чи потрібно ставити відмітки в початковій школі, чи може ввести їх уже в дошкільному закладі? Як бути з хворими дітьми? і т.ін. Отже висловлю своє бачення вирішення означених проблем.

Щодо першого напрямку, то, на мою думку стрижневим і кінцевим результатом реформування освіти є забезпечення її неперервності.

Що ж означає термін "неперервність"? Звернемося до словникових джерел. Зауважу, що в педагогічних словниках означений феномен відсутній. Неперервна освіта у словнику професійної освіти визначається як "система безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального потенціалу як найвищої цінності нації" (4, – с. 216). Неперервна освіта відкриває можливості для досягнення цілісності й наступності в навчанні й вихованні, перетворення освіти у "процес, що триває все життя" (4, – с. 216).

Відтак, чинниками феномена "неперервність" є наступність, спадкоємність, перспективність, які забезпечують цілісність освіти.

Розкриємо сутність виокремлених нами чинників феномена "неперервність". Ми розглядаємо наступність як вищий щабель розвитку, коріння якого проросли в попередньому ґрунті. За образним виразом М.Р. Львова "це погляд зверху вниз". Це обізнаність класоводів з програмами і методиками навчання і виховання дітей у дошкільному закладі освіти, результатами навченості і вихованості дітей за всіма розділами програми й урахування їх у подальшій роботі початкової школи. Зауважимо, що таке трактування не є новим у педагогічному обігу, воно стало популярним на сторінках педагогічної преси вже впродовж декількох десятиліть. Щодо інших виокремлених нами чинників безперервної освіти, то їх сприймають ще з насторогою, подекуди ототожнюють їх, розглядають як єдиний принцип наступності. Ми дотримуємося дещо іншої позиції. Повернемося до наступності. Провідною функцією наступності є забезпечення літичного (за термінологією Л.С. Виготського) розвитку дитини впродовж перехідних вікових періодів. Саме наступність запобігає кризові явища у психічному розвитку особистості.

Перспективність, за словами М.Р.Львова, це погляд знизу вгору, це обізнаність педагогів дошкільної ланки освіти з програмами і технологіями навчання і виховання учнів початкової школи, це той показник, який дозволяє визначити адекватні віку орієнтовні показники засвоєння дошкільниками знань, умінь і навичок.

Спадкоємність тлумачиться у словнику, як успадкування чогось, продовження певної діяльності, справи, певних традицій (5, – с. 309).

Відтак, ми схильні розглядати спадкоємність як успадкування школою діяльнісного й комунікативного аспектів життя дитини на його дошкільному етапі.

Діяльнісний аспект передбачає збереження унікальної провідної діяльності дошкільного віку, з поступовим її ускладненням і літичним переходом до нової, більш складної навчальної діяльності, яка вимагає від дитини довільності всіх психічних процесів.

Комунікативний аспект передбачає збереження на перших етапах навчання особистісно-інтимного спілкування вчителя з учнями, це є лагідно-довірливе, гуманне ставлення до дитини, яка щойно ввійшла в новий колектив, вступила в нову соціальну позицію, що зветься "учень", "школяр". І поступово підводити дитину до усвідомлення її нової соціальної позиції, в якій змінюється система взаємовідносин "дитина – вихователь", що була панівною на етапі дошкільного дитинства, на пріоритетність системи "вчитель – учень", з поступовою орієнтацією випускників дошкільних закладів на особистість учителя, як стрижень особистісно-ділового спілкування у шкільному навчанні.

Отже, наступність і спадкоємність є визначальними умовами неперервної освіти і водночас умовами забезпечення комфортності особистості на всіх етапах її розвитку і навчання, від дошкільля до вищої школи. Чи забезпечується комфортність дитини, яка прийшла з дошкільного закладу в 1 клас школи в системі оцінювання навчальної діяльності учнів? Щоб відповісти на це запитання, повернімося до оцінного компонента навчальної діяльності. Логіка викладу матеріалу потребує визначення означеного феномена. На превеликий жаль, тлумачення оцінного компонента навчальної діяльності так само відсутнє у словниках. Що ж обіймає поняття оцінний компонент?

Вважаємо, що це полікомпонентний утвір, який обіймає такі складники: оцінювання, оцінка, оцінні судження, оцінні дії, оцінно-пізнавальна діяльність. Оцінний еталон, педагогічна оцінка, самооцінка, взаємооцінка, відмітка.

Отже, відмітка практично нівелює дидактичне й виховне значення оцінки. "Вона поглинає" оцінку. Спостворює оцінну інформацію про діяльність учня і цим самим не допомагає, а зашкоджує молодшому школяру. Ш.О.Амонашвілі образно назвав відмітку "громбом" у навчально-пізнавальній діяльності учнів початкових класів.

В інституті методів навчання іноземних мов при АПН України (м.Одеса, директор член-кореспондент АПН України

Мартінова Р.Ю) вже 10 років навчають учнів початкових класів іноземної мови безвідмітковим методом, шляхом педагогічної оцінки. Результати: 100% успішність, діти розкуті, вільні, з радістю йдуть на уроки, вільно оволодівають розмовною іноземною мовою.

Яким є моє бачення наступності між дошкільною і початковою ланкою освіти в руслі реформування оцінного компонента навчальної діяльності і переходу на навчання з 6 років?

На мою думку, діти до 10 років, за своїм психологічним розвитком, не готові до сприймання й усвідомлення 12 бальної системи оцінок. Відтак, у першому (6-річці) і другому класі ми повинні зберегти дошкільну систему оцінювання, тобто обмежитися педагогічною оцінкою, розробити відповідні методичні рекомендації класоводам, чітко визначити орієнтовні показники засвоєння знань, умінь і навичок з кожного предмета та прийоми оцінювання. У науковій літературі достатньо описано фактичного дослідного матеріалу щодо безвідміткового оцінювання учнів початкової школи.

У третьому класі ввести п'ятибальну, а в четвертому – 8 бальну систему оцінювання. Підготувати відповідно студентів факультетів начального навчання шляхом читання спецкурсів з означеної проблеми, та відповідну післядипломну перепідготовку класоводів.

Відтоді, ми зможемо забезпечити наступність, спадкоємність і перспективність неперервної освіти і водночас продовжити комфортне друге дитинство нашим дітям, учням початкової школи.

Відтепер, щодо другого напрямку, – яким чином ми будемо готувати майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкових класів до роботи в нових умовах. Нам потрібно докорінно змінити і серйозно доопрацювати програми з педагогіки дошкільної і початкової школи. Скоректувати фахові методики навчання і виховання дітей в обох ланках освіти задля забезпечення наступності, спадкоємності і перспективності. Та це потребує часу, якого, на жаль, у нас уже сьогодні обмаль.

Отже, моя думка щодо цього така: врятувати положення може обов'язкове введення спецкурсів на факультеті "дошкільне виховання" "Наступність і перспективність у навчанні і вихованні дітей і учнів дошкільної і початкової ланок освіти", а на факультеті педагогіки початкової школи "Спадкоємність і перспективність навчання і виховання дітей і учнів дошкільної і початкової ланок освіти". Окрім того, потрібно МОН скоригувати підготовку єдиної програми навчального курсу, авторами якої б виступили і представники дошкільної науки, і представники початкової школи; видати її до початку нового навчального року. Присвятити серпневі наради означеній проблемі, об'єднати секції вихователів і вчителів І класів, обговорити ці проблеми; провести післядипломну перепідготовку класоводів і вихователів за розробленим спецкурсом із залученням викладачів вищої школи.

І насамкінець, за третім напрямком. Колись у ті далекі застійні часи при МНО працювали республіканські методичні кабінети, які зобов'язані були до кожного нового навчального року підготувати методичні рекомендації щодо змін, які відбулися впродовж року в методиці викладання, в організації навчально-педагогічного процесу. Крім того, при МО працювали Науково-методичні ради за фахом, до складу яких входили як науковці, так і практики (викладачі ВНЗ, учителі-методисти, завідувачі дошкільних закладів, директори і т. ін.), на яких обговорювалися різні назрілі актуальні проблеми, складалися авторські колективи для підготовки потрібних програм, підручників, навчально-методичних посібників. Учителі-практики, викладачі ВНЗ був обізнані з тим, куди йому звернутися за допомогою і де йому можуть відповісти на всі запитання. Чи не настав час нам поновити роботу таких методичних рад при МОН і водночас роботу опорних кафедр, щоб уникнути програми і перевертнів у реалізації реформи освіти в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогик / Ш.А. Амонашвили. – М.: Издательский Дом Ш. Амонашвили, 1996.
2. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник / С.І. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997.
3. Калмикова Л.О. Сучасні проблеми наступності і перспективності та шляхи їх вираження / Л.О. Калмикова // : збірка Дитинство: наступність і перспективність. – Переяслав-Хмельницький, 2000.
4. Професійна освіта. – Словник. – К.: Вища школа, 2000.

Подано до редакції 31.07.09

РЕЗЮМЕ

У статті розкрита проблема підготовки педагогічних кадрів дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти, сутність понять наступність, спадкоємність і перспективність. Автор аналізує підготовку студентів до здійснення оцінно-педагогічної діяльності в початкових класах і питання наступності цієї діяльності з дошкільними навчальними закладами.

Ключові слова: наступність, безперервність, дошкільна і початкова освіта, спадкоємність, перспективність.

А. М. Богущ

ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ДОШКОЛЬНОГО И НАЧАЛЬНОГО ЗВЕНА В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается проблема подготовки педагогических кадров дошкольного и начального звена образования, раскрывается сущность понятий преемственность, наследуемость и перспективность в системе непрерывного образования. Автор анализирует подготовку студентов к осуществлению оценочно-педагогической деятельности в начальных классах и вопросы преемственности этой деятельности с дошкольными учебными заведениями.

Ключевые слова: преемственность, непрерывность, дошкольное и начальное образование, наследуемость, перспективность.

A. M. Bogush

TRAINING STUDENTS FOR PERFORMING SUCCESSION IN PRE-SCHOOL AND PRIMARY SECTIONS IN THE SYSTEM OF CONTINUING EDUCATION

SUMMARY

The article is dedicated to the problem of training pedagogical staff of preschool and primary school; reveals the essence of the concepts "continuity", "heritability" and "perspective in system of continuing education". The author analyzes training students for realization of evaluation pedagogical activity at primary school, and some questions of continuity with preschool educational institutions.

Keywords: succession, continuity, preschool and primary education, heritability, perspective.

